

Ko e ngaahi Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi Meningokōkālī ACWY – MenACWY mo e MPSV4: Me'a 'oku Fiema'u Ke ke 'Ilo Ki Ai

Many Vaccine Information Statements are available in Spanish and other languages. See www.immunize.org/vis
 'Oku Lahi 'a e Ngaahi Tohi Fakamatala Ki He Huhu Ta'ofi 'o e ngaahi Mahaki Pipihi 'e ma'u 'i he Lea Faka-Sepeni mo e ngaahi lea kehé. Sio ki he www.immunize.org/vis

1 Ko e hā e 'uhinga e me'a 'oku 'ai ai ke ke huhú?

Ko e mahaki ko ia ko e Meningokōkālī ko e fa'ahinga fokoutua fakatu'utāmaki 'aupito 'a ia 'oku fakatupu ia 'e he fa'ahinga pekitilia (siemu) 'oku ui ko e *Neiselia Mēningitaitisi* (*Neisseria meningitidis*). 'E fakatupu 'e he ngaahi me'a ni ha'o ma'u e meninikaitisi (uesia 'eni 'o e 'aofi 'o e 'utó mo e filo silivá) pea mo e uesia 'o e totó. Ko e mahaki Meningokōkālī 'oku fa'a lahi 'a 'ene hoko maí 'ana 'o 'ikai ke toe 'i ai ha fakatokanga—'o tatau ai pē ki he kakai ko ia 'oku nau mo'ui lelei.

Ko e mahaki Meningokōkālī 'oku lava ke mafola atu mei ha tokotaha ki ha tokotaha 'o fakafou 'i he fetu'utaki vaofi (talé mo e 'umá) pe ko ha feohi fuoloo, tautautefito ki he kakai 'oku nau nofo fakataha 'i he fale pe 'e taha.

'Oku si'isi' taha 'aki pē 'a e fa'ahinga 'e 12 'o e *N. mēningitaitisi*, 'oku ui ko e "ngaahi kulupuselo." Ko e ngaahi Kulupuselo A, B, C, W, mo e Y 'oku nau fakatupu 'a e kongá lahi 'o e mahaki Meningokōkālī.

'E malava pē ke ma'u 'e he mahaki meningokōkālī ha fa'ahinga taha pē ka 'oku 'i ai 'a e fa'ahinga kakai 'oku tu'u kinautolu ia 'i he tu'unga 'oku 'alu ki he lahi ange 'a e kanongatāmaki, 'a ia 'oku kau ai 'a e:

- Fanga ki'i pēpē ko ia 'oku si'i hifo 'i he ta'u 1
- Kau 'atoléseni mo e kakai lalahi kei ta'u iiki hifó mei he 16 ki he 23 honau ta'u motu'á
- Kakai 'oku 'i ai honau fa'ahinga puke pe mahaki 'oku ne ne uesia 'a e sisitemi malu' i honau sinó
- Ko e kau Saienisi 'oku mataotao he ako ki he fanga ki'I me'a mo'ui valevale (Microbiologists) 'a ē 'oku nau ngāue hokohoko atu pē ki hono fakamavahe' i 'a e *N. mēningitaitisi*
- Kakai 'oku nau tu'u 'i he tu'unga fakatu'utāmaki koe'uhí ko ha mafola 'a e mahaki ni 'i honau komiunitii

Neongo ai pē hono 'osi faito'o 'a e mahaki ni, kā ko e meningokōkālī ia 'oku mate ai 'a e toko 10 ki he 15 mei he toko 100 'o kinautolu kuo 'osi ma'u 'e he mahaki. Pea ko kinautolu leva ko ē 'oku nau mo'ui, 'oku fakafuofua ki he toko 10 ki he toko 20 mei he toko 100 kotoa pē te nau mo'ua kinautolu ia 'i he 'ikai ke malava fai ha me'á 'o hangē ko e mole 'a e fanongó, maumau e 'utó, maumau e kofuuá, tu'utu'u e va'é pe nimá, ngaahi palopalema 'i he potungāue neave 'o e sinó, pe koe ngaahi piki lalahi mei he ngaahi fetongi kilí.

Ko e Meningokōkālī ACWY, ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi te ne lava ke ne ta'ofi 'a e mahaki meningokōkālī 'a ē na'e fakatupu 'e he ngaahi kulupuselo A, C, W, mo e Y. 'Oku 'i ai 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi meningokōkālī makehe ia kuo 'osi faka'atā ke tokoni ki hono malu' i mei he kulupuselo B.

2 Huhu ta'ofi mahaki pipihi Meningokōkālī ACWY

'Oku 'i ai 'a e kalasi 'e ua 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihi meningokōkālī 'a ia kuo laiseni 'e he Kautaha 'oku nau Pule' i 'a e Me'atokoní pea mo e Faito'o Kona Tapú (FDA) ke malu' i mei he ngaahi kulupuselo A, C, W, mo e Y: Huhu Meningokōkālī ke

fakamalohi'a 'a e sino (**MenACWY**) mo e Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi Meningokōkālī polisekalaiti (Polysaccharide)(**MPSV4**).

'Oku fokotu'u atu ke huhu tu'o ua 'a e MenACWY ki he to'utupu ta'u 11 ki he 18; ko e 'uluaki huhu ke fai ia 'i he ta'u 11 pe 12 pea toki hoani leva 'a e huhu 'i he ta'u 16. 'Oku totonu ke toe lahi ange 'a e huhu malu' i 'oku fai ki he to'utupu pe 'atoléseni 'oku nau ma'u 'a e vailasi HIV. Kole ange ki he tokotaha ko ia 'oku ne 'oatu 'a ho'o ngaahi me'a fakafaito'ó ke ne toe 'oatu ha ngaahi fakamatala 'oku toe lahi angé.

Ke fakalahi atu ki he huhu tu'uma'u ma'a e to'utupu/'atoléseni, 'oku poupu' i ke fakahoko 'a e huhu faito'o MenACWY ki he ngaahi kulupu ni:

- Ko e kakai 'oku nau 'i ha fakatu'utāmaki koe'uhí ā ko ha mafola 'a ha mahaki ko e kulupuselo A, C, W, pe Y meningokōkālī
- Ko ha taha kuo maumau 'a hono 'Ate Pili (spleen- 'okani toto talifaki 'o e sino ne ma'u 'a e fa'ahinga founga malu'I) pe kuo 'osi to'o ia
- Ko ha taha 'oku ne ma'u 'a e fa'ahinga sisitemi pe ivi malu' i 'oku tātaitaha 'ene hoko 'oku ui ko e "fakakakato ma'u pe mo hokohoko 'o ha fa'ahinga kongá 'oku tō nounou"
- Ko ha taha 'oku ne lolotonga ngāue'aki 'a e faito'o kona malohi ko e 'ekulisumape (eculizumab) ('a ia 'oku toe 'iloa pē ko e Solilisi (Soliris®))
- Ko e kau Saienisi 'oku mataotao he ako ki he fanga ki'I me'a mo'ui valevale (Microbiologists) 'a ē 'oku nau ngāue hokohoko atu pē ki hono fakamavahe' i 'a e *N. mēningitaitisi*
- Ko ha taha 'oku ne folau, pe nofo 'i he ng feitu'u 'o māmaní 'oku anga maheni ai 'a e mahaki meningokōkālī, 'o hangē ko e ngaahi kongá 'o 'Afiliká
- Ko e kau ta'u 'uluaki he kolisi 'oku nau nofo 'i he ngaahi fale mohe 'o e 'apiakó
- Ko e kau likuluti fo'ou 'a e va'a fakakautau pe fakamilitale 'a 'Amelika

Ko e fānau ko ia 'i he vaha'a 'o e māhina 2 ki he māhina 23, mo e kakai 'oku nau tu'u lavelave ili pe 'i ai ho nau fa'ahinga mahaki tauhi, 'oku totonu ke lahi ange hono huhu ta'ofi kinautolu ke fakapapau'I 'oku nau malu mo hao. Fehu' i ange ki he tokotaha 'oku ne fakahoko atu 'a ho'o ngaahi me'a fakafaito'ó felāve' i pea mo e lahi mo hono taimi'I 'o e ngaahi huhu ta'ofii, mo e fiema'u ko ia 'o e ngaahi huhu hoani.

Ko e MenACWY ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ia 'oku fiema'ua tahá 'i he ngaahi kulupu ni 'a ē 'oku nau māhina 'e 2 ki he ta'u 55 honau ta'u motu'á, 'osi huhu MenACWY ki mu'a, pe na'a nau 'osi tokamu'a pē 'enau fiema'u 'e kinautolu ia 'a e ngaahihuhu lōlahi.

Ko e MPSV4 'oku fokotu'u atu ia ki he kakai lalahi 'a ē 'oku motu'a ange 'i he ta'u 55 pea 'oku tokamu'a 'a 'enau fiema'u ha fo'I huhu pē 'e tahá (kakai folau, pe ko e lolotonga e mafola 'a e mahaki 'i ho nau komiunitii).

3**'Oku 'i ai 'a e fa'ahinga kakai 'oku 'ikai ke totonu ia ke nau ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko 'ení**

Tala ange ki he tokotaha 'oku ne fai ho huhu ta'ofi ki he mahaki pipihi:

- **Kapau 'oku 'i ai hao ngaahi 'alēsiki fakatu'utamaki mo fakatupu mate.**

Kapau na'e 'i ai ha'o 'alesiki fakafeangai na'e matu'aki fkatu'utāmaki 'aupito ki ha'o huhu ta'ofi mahaki pipihi hili ia hano huhu ta'ofi ko e ki he meningokōkali ACWY, pe 'oku 'i ai ha'o 'alesi matu'aki fakatu'utāmaki 'aupito ki ha fa'ahinga kongā pē 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihi ni, 'oku totonu leva ke 'oua na'a huhu ta'ofi ko e ki he mahaki pipihi ni. 'E malava ke fakahā atu 'e he tokotaha 'oku ne fale'i fakafaito'o ko e, 'a e ngaahi naunau fakafaito'o 'oku ngaohi'aki 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ni.

- **Kapau 'oku ke feitama pe fakahuhu pēpē.**

'Oku 'ikai foki ke loko 'i ai ha fakamatala ia felāve'i pea mo ha fa'ahinga fakatu'utāmaki 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihi ni ki he fefine feitama pe ko e fa'e 'oku fakahuhu pēpē. 'Oku totonu ke toki ngāue'aki pé lolotonga 'o e feitama kapau 'oku 'uhinga lelei mo mahino 'a e me'a 'oku fiema'u ai.

Kapau 'oku ke mo'ua 'i ha ki'i puke ma'ama'a pē, hangē ko e ki'i momoko, 'e malava pē ke huhu koe ia he 'aho ni. Kapau leva 'oku ki'i lahilahia pe lahi 'aupito ho puke, 'e fakapotopoto ange ke ke tatali ka e 'oua ke ke sai. 'E malava pe ke fale'i koe 'e ho'o toketaa.

4**Fakatu'utāmaki 'o e uesia 'a e sino 'e he huhu ta'ofi 'o e mahaki pipihí**

'Oku 'I ai 'a e faingamalie ke hoko e ngaahi uesia fakatafa'aki mei ha fa'ahinga faito'o pé, kau ai 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihí. Ko e anga maheni ki he ngaahi me'a ni 'oku hoko mai ma'ama'a pē pea 'oku nau mole atu pē 'iate kinautolu 'i ha hili ha ngaahi 'aho, ka 'oku malava pē ke 'i ai ha ngaahi uesia ia 'oku toe kovi angé.

Meimei ko e vaeua 'o e kakai ko ia 'oku nau huhu ta'ofi mahaki pipihi meningokōkali ACWY 'oku 'i ai 'a honau **fanga ki'i palopalema ma'ama'a pē** 'i he hili 'a e huhú, 'o hangē ko e kula pe mamahi 'a e me'a ko ia na'e fai ai 'a e huhú. Kapau leva 'oku hoko 'a e ngaahi palopalema ni, ko e anga maheni 'oku nau 'i ai pē he 'aho 'e 1 pe 2. 'Oku anga maheni ange 'a 'enau hā 'i he hili e MenACWY 'i he hili ko ia 'a e MPSV4.

Ko e ki'i pēseti si'isi'i pē 'o e kakai 'oku nau huhu ta'ofi mahaki pipihí 'e 'i ai ha'anau ki'i mofi si'isi'i pē.

Ko e ngaahi palopalema 'eni 'e ala hokó hili ha fa'ahinga huhu ta'ofi mahaki pipihi:

- 'Oku fa'a pongia 'a e kakai 'e ni'ihí hili hano fai ha ngāue fakafaito'o kiate kinautolu, kau ai pe mo e huhu ta'ofi mahaki pipihí. 'E tokoni ke ta'ofi ha'o pongia pe lavelavea tupu mei ha'o tō, kapau te ke tangutu ki lalo pe tokoto ha miniti nai 'e 15. Tala ange ki ho'o toketa kapau 'oku ke ongo'i ninimo, pe hangē 'oku fetō'aki ho'o vakai, pea kikí ho telingá.
- 'Oku felāngaaki lahi e uma 'o e kakai 'e ni'ihí pea 'ikai fa'a ue'i 'a e uma na'e fai ai honau huhū. Ko e me'a ni 'oku tātaitaha pē 'a e hokó.
- 'E malava pē ke hoko ha fa'ahinga uesia ki ho sino pe 'alēsiki mei ha fa'ahinga faito'o pē. Ko e ngaahi kanongatāmaki pehe ní mei ha huhu ta'ofi 'o ha mahaki pipihí 'oku tātaitaha pē 'ene hokó, 'a ia 'oku 'esitimeti ki he 1 'i he fo'i huhu 'e miliona kotoa pē, pea 'oku malava pē ke hoko ha ngahi miniti si'i ki ha ngaahi houa 'i ha hili 'a e huhú.

Hange ko ha fa'ahinga faito'o pē, 'oku si'i 'aupito ha faingamalie ke fakatupu 'e he huhu ta'ofi mahaki pipihí ha lavea lahi 'aupito pe mate.

'Oku fai 'a hono siofi 'o e malu mo e hao ko ia 'o e ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihí. Ki ha fakamatala 'oku lahi angé 'a'ahi ki he: www.cdc.gov/vaccinesafety/

5**Fēfē leva kapau 'e fu'u tōtu'a 'a e uesia fakatu'utāmaki ho sino?****Ko e hā 'a e me'a 'oku fiema'u ke u fekumi ki ai?**

- Fekumi ki ha fa'ahinga me'a 'oku ke hoha'a ki ai, 'o hangē ko ha faka'ilonga 'o ha 'alēsiki lahi mo fakatu'utāmaki, mofi lahi 'aupito, pe ko ha fa'ahinga 'ulungaanga 'oku 'ikai anga maheni.

Ngaahi faka'ilonga 'o e uesia faka'alēsiki 'oku fakatu'utāmaki 'aupito 'oku kau atu ki ai 'a e ngaahi haiví, pupula 'a e fofonga pea mo e fo'i mongá, faingata'a 'a e manavá, vave e tā 'o e mafú, ninimo, mo e tā vaivaia— 'o anga maheni 'i loto 'i ha ngaahi miniti ki ha ngaahi houa hili 'a e huhú.

Ko e hā 'a e me'a 'oku totonu ke u fai?

- Kapau 'oku ke fakakaukau ko e 'alēsiki 'oku fakatu'utāmaki 'aupito pe ko ha fa'ahinga me'a fakavavevave 'oku 'ikai ke ala toloi, telefoni ki he 9-1-1 pea ke feinga ki he falemahaki ofi tahá. Pea ka 'ikai, telefoni ki ho'o toketaá.
- 'I ha'ane hili iá, 'e fiema'u leva ke lipooti 'a e fa'ahinga uesia koeni ki he "Sisitemi Fai'anga Lipooti 'o e Ngaahi Fakatu'utāmaki Makatu'unga mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihí" (VAERS). 'Oku totonu ke faile 'a e lipooti ko 'ení 'e ho'o toketaá, pe ko ho'o faile pē ia 'e koe 'o fakafou 'i he uepisaiti 'a e VAERS 'i he www.vaers.hhs.gov, pe ko ho'o telefoni ki he fika ko e **1-800-822-7967**.

'Oku 'ikai ke fai 'e he VAERS ia ha fale'i fakafaito'o.

6**Ko e Polokalama Fakafonua ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea tupu mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihí (VICP)**

Ko e Polokalama Fakafonua ko ia ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihí (VICP) ko e polokalama ia kuo fokotu'u ke ne huhu'i fakapa'anga 'a e kakai na'a nau lavea mei ha ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihí.

Ko kinautolu ko ia 'oku nau tui na'e fakalavea'i kinautolu 'e ha huhu ta'ofi mahaki pipihí 'e malava ke nau ako felāve'i pea mo e polokalama pea mo e anga ko ia hono faile ha 'eke 'aki ha'o telefoni ki he **1-800-338-2382** pe ko ha'o 'a'ahi ki he uepisaiti 'a e VICP 'i he www.hrsa.gov/vaccinecompensation. 'Oku fakangatangata pē 'a e taimi ke faile ai ha 'eke ki ha totongi huhu'i.

7**'E lava fēfē ke u toe 'ilo lahi ange?**

- 'Eke ange ki he tokotaha 'oku ne fale'i fakafaito'o ko é. Ko ia te ne 'oatu kiate ko e 'a e kotoa 'o e fo'i polokalama huhu ta'ofi mahaki pipihí pe te ne fokotu'u atu ha ngaahi ma'uga fakamatala kehe.
- Telefoni ki ho'o potungāue mo'ui fakakoló pe fakasiteiti.
- Fetu'utaki ki he Ngaahi Senitā ki hono Pule'i mo Faka'ehi'ehi mei he Mahaki (CDC):
  - Telefoni ki he **1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)** pe ko ho'o
  - 'A'ahi ki he uepisaiti 'a e CDC 'i he www.cdc.gov/vaccines

**Vaccine Information Statement
Meningococcal ACWY Vaccines**

03/31/2016

Tongan

42 U.S.C. § 300aa-26

Office Use Only

Translation provided by Hawaii Department of Health